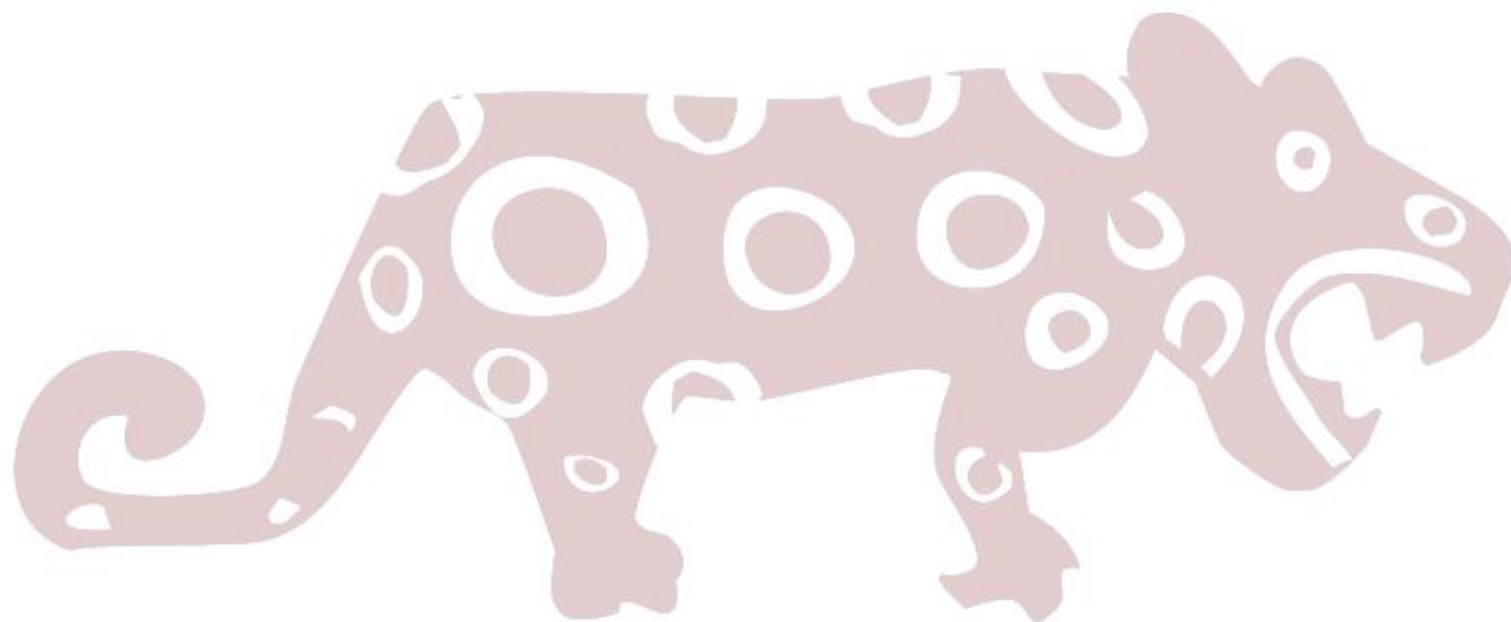
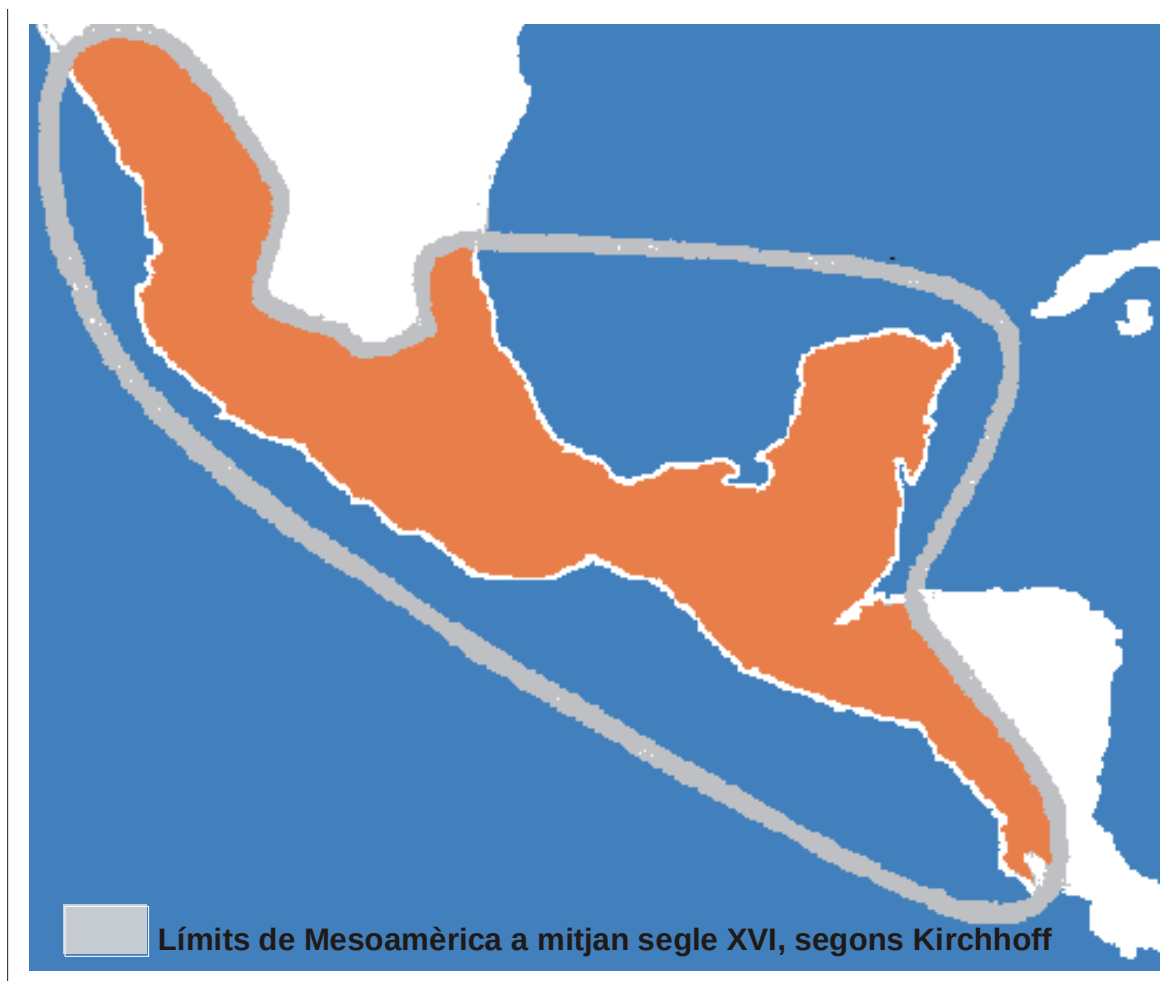

Mesoamèrica abans de la Conquesta

La importància dels còdexs i manuscrits

Centre d'Estudis Precolombins

Mapa 1. Límits de Mesoamèrica a mitjan segle XVI segons Kirchhoff

Quadre 2. Cronologia dels horitzons mesoamericans segons Piña Chan

1550 dC		
		1525 Mort de Cuauhtemoc
		1521 Caiguda de Tenochtitlan
		1520 Mort de Moctezuma II
1519 dC	Conquesta i colònia	Comença la conquesta de Mèxic
1500 dC	Postclàssic tardà	
		1515 Mort de Nezahualpilli
		1507 Cerimonia del foc nou a Tenochtitlan
		1504 Comença la guerra contra Tlaxcala
		1502 Adveniment de Moctezuma II
		1500 Inundació de Tenochtitlan
		1431 Adveniment de Nezahualpilli
		1431 Nezahualcoyotl reconquesta Texcoco
		1402 Neix Nezahualcoyotl
		1358 Fundació de Tlatelolco
		1345 Fundació de Tenochtitlan
		1299 Els mexica arriben a Chapultepec
1200 dC	Postclàssic primerenc	
900 dC	Proto-postclàssic	
700 dC	Clàssic tardà	Formació dels grans centres urbans
450 dC	Clàssic primerenc	
200 dC	Proto-clàssic	
0	Preclàssic superior	Primers centres cerimonials i planificació urbana incipient
200 aC	Preclàssic mitjà	
600 aC	Preclàssic inferior	
1100 aC		

Què són els còdexs?

Centre d'Estudis **Precolombins**

*Del llatí **codex**: llibre manuscrit.*

Anomenem còdexs als documents pictòrics o d'imatges que són productes culturals de les grans civilitzacions maia, asteca, mixteca, zapoteca, otomí, purépecha, etc., que van sorgir i es van desenvolupar a Mesoamèrica.

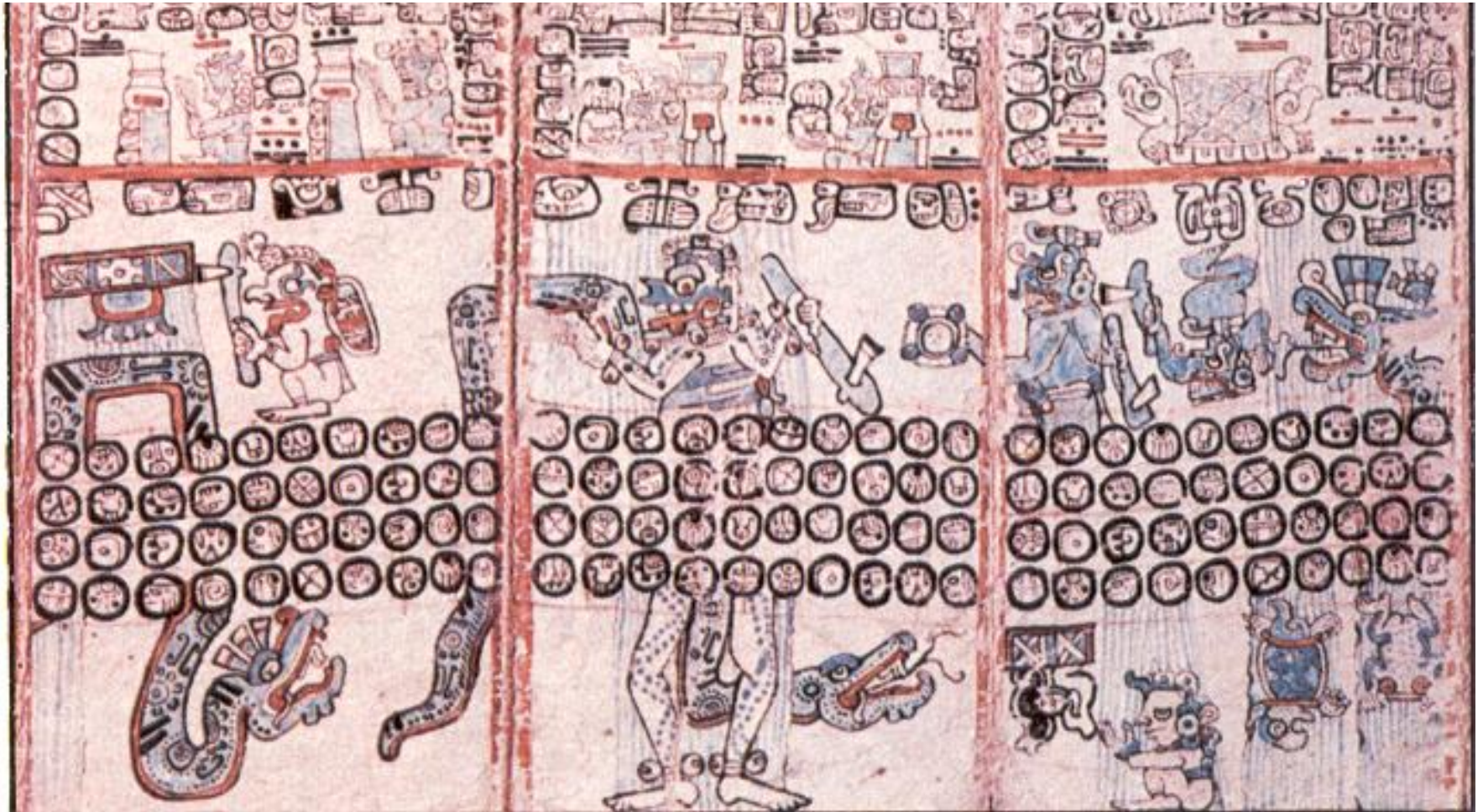
ORÍGENS	MAIA MIXTECA AZTECA
ÈPOCA	PREHISPÀNICS COLONIALS
SUPORT	PAPER AMATE PELL TEIXIT DE COTÓ de teler de cintura PAPER DE MAGUEY PAPER EUROPEU TEIXIT de teler de pedals PERGAMÍ
FORMAT	TIRA DE PAPER AMATE O PELL: en posició horitzontal o vertical (banda), rotlle, biombo. TEIXIT PAPER O AMATE amb mesures europees PANELL de pell, roba , amate, paper
CONTINGUT TEMÀTIC	CALENDÀRICS: rituals, almanacs, rodes. HISTÒRICS GENEALÒGICS CARTOGRÀFICS: mapes, plànols ECONÒMICS: catastres, censos, registres financers, plànols de propietats, tributs. ETNOGRÀFICS, LITÍGICS, HISTÒRIA NATURAL, CATECISMES, ETC.

Còdexs prehispànics: maies

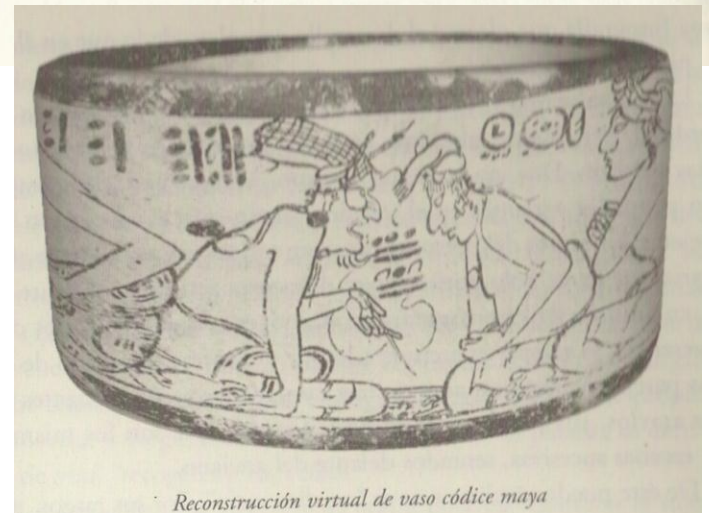
Centre d'Estudis Precolombins

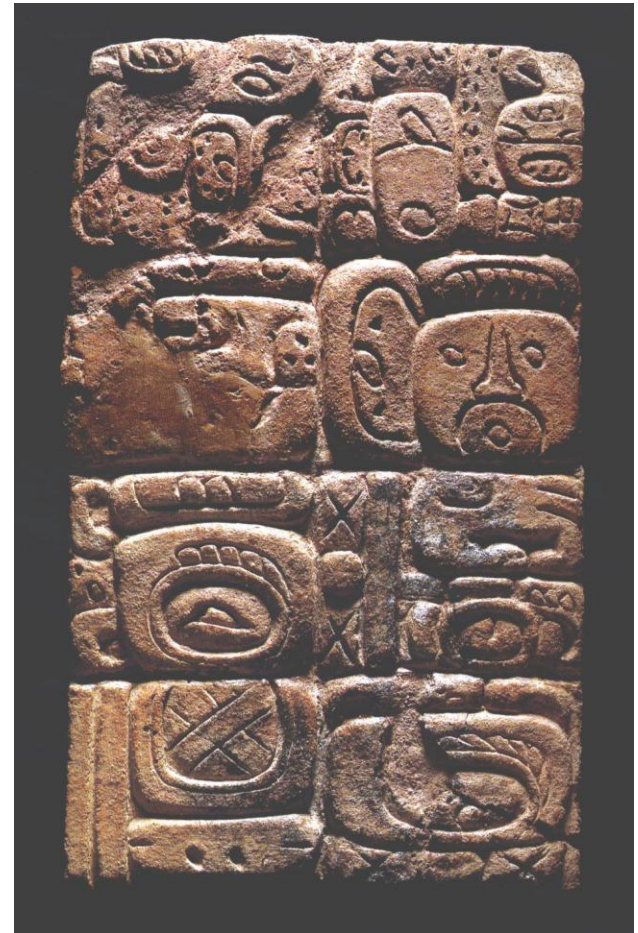

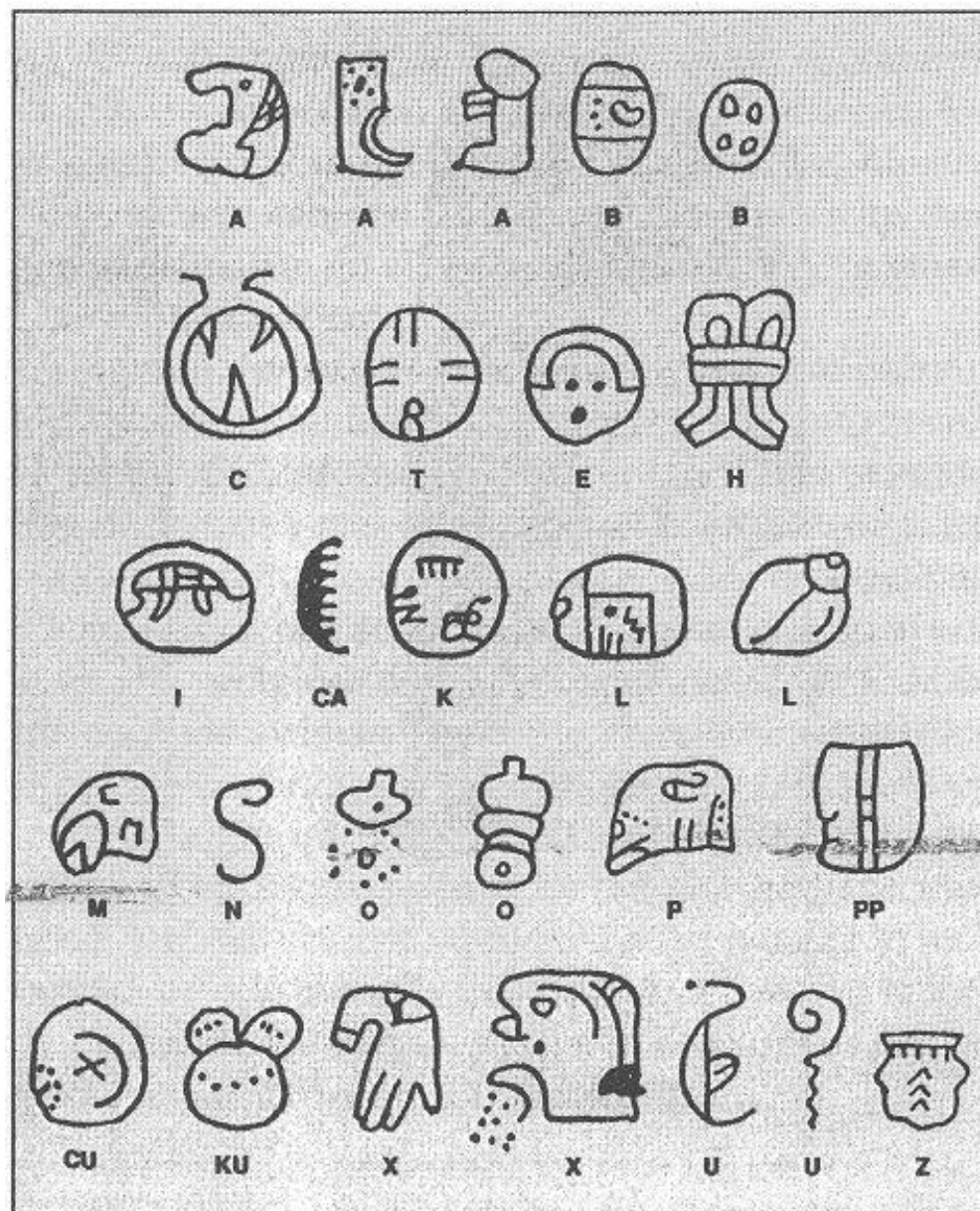

*Un ah ts'ib, escribano maya, con un códice enseñando a sus discípulos.
Vaso policromado maya del periodo Clásico tardío*

Reconstrucción virtual de vaso códice maya

Sil·labari maia de Fra Diego de Landa

Pop

Uo

Zip

Zotz

Zec

Xul

Yaxkin

Mol

Chen

Ceh

Kankin

Pax

Kumku

Mac

Muan

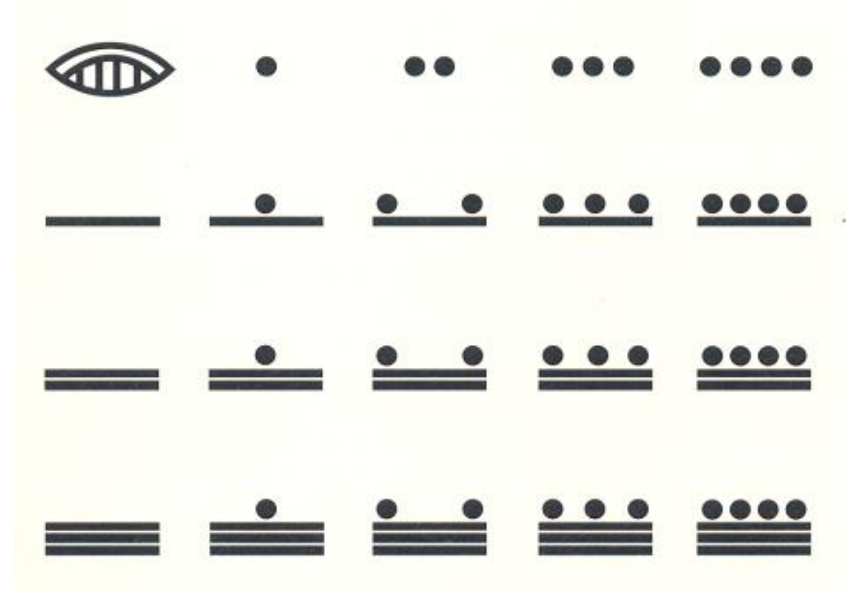
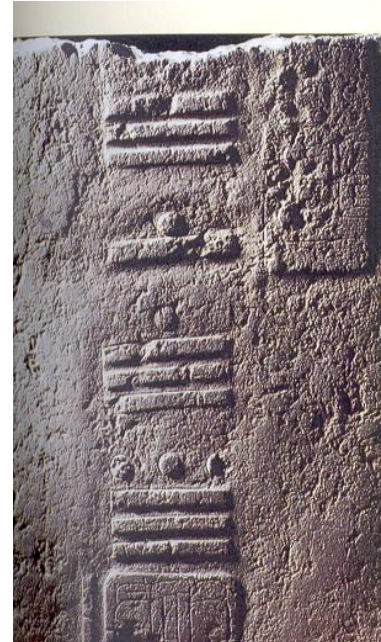
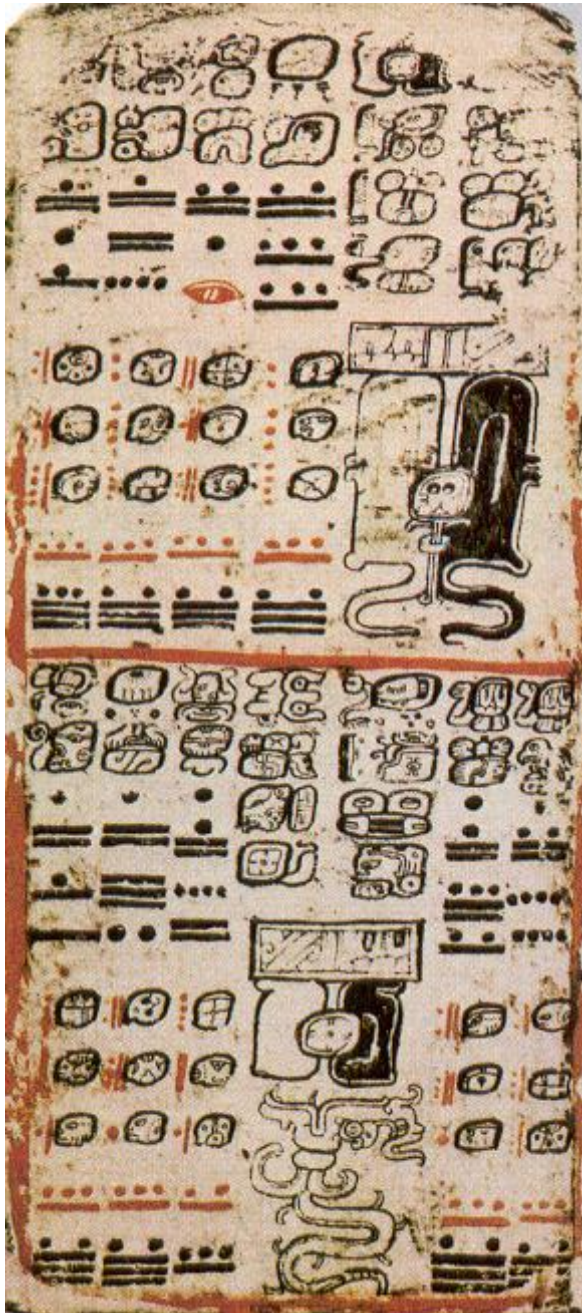

Kayab

Uayeb

Còdex Medoza, cap a 1540

Còdex Tellerià, cap a 1550

Còdex Vondobonense,
Mitjan segle XIV

Cipactónal, inventor de l'escriptura
Baixrelleu a Coatlan, segle XIV

Tlahcuilo: escriptor, dibuixant.

Calmecac: Escola sacerdotal on aprenien.

Cuicacalli: “casa del cant”.

Tlaminí: és tlileh, tlapaleh, amuxhuah, amoxeh. “amo de la tinta negra, la tinta roja, el que té els llibres, el que els guarda”.

Amoxtohtoca: “segueix el camí dels llibres”

Amoxtlí: llibres

Tonalpohualli: “el compte dels dies i els destins”

Temicámatl: “llibre dels somnis”

Xiuhámatl: “llibre dels anys”, els anys, la història.

Amoxcalli: casa dels llibres

Còdexs prehispànics: Grup Borgia

Centre d'Estudis Precolombins

CEP

Còdexs prehispànics: Grup Borgia

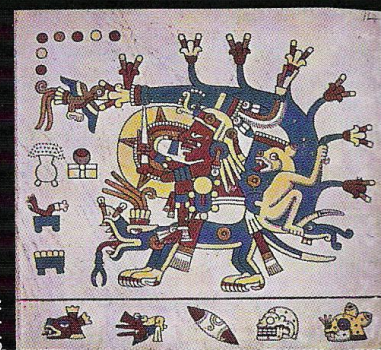
p. 44.

Códice Borgia (Codex Borgia, Codex Borgianus, Códice Borgiano y Manuscrit de Veletri). Calendárico-ritual. Piel. Plegado a manera de biombo. Tiene 39 hojas; 38 están pintadas en ambos lados. 27 x 26.5 cm. Largo total: 1 027 a 1 034 cm, aproximadamente. Biblioteca Apostólica Vaticana, Roma.

p. 39.

Códice Fejérváry Mayer (Codex Fjérváry-Mayer, Códice Mayer y Codex de Petsh). Calendárico-ritual. Piel. Plegado a manera de biombo. Tiene 22 hojas; 22 están pintadas en ambos lados; la inicial y la final, que forman las cubiertas, están en blanco. 16.2 x 17.2 ó 17.5 x 17.5 cm. Largo total: 365 a 400 cm, aproximadamente. Free Public Museum, Liverpool, Inglaterra.

p. 14.

Códice Laud (Codex Laud y Liber hieroglyphicorum Aegyptorum). Calendárico-ritual. Piel. Plegado a manera de biombo. Tiene 24 hojas; 22 están pintadas en el anverso y 24 en el reverso; en la primera y la última de las páginas se colocaron cubiertas de piel. 15.7 x 16.5 cm. Largo total: 398.4 cm. Bodleian Library, Oxford, Inglaterra.

p. 11.

Códice Cospi (Codex Cospi, Codex Cospianus, Códice Cospiano, Codice di Bologna, Códice de Bologna y Libro della China). Calendárico-ritual. Piel. Plegado a manera de biombo. Tiene 20 hojas; 13 están pintadas en el anverso y 11 en el reverso; además, tiene 12 páginas en blanco y en dos fueron pegadas unas portadas de materiales modernos. 18 x 18 cm. Largo total: 364 cm, aproximadamente. Biblioteca Universitaria di Bologna, Bolonia, Italia.

p. 42.

Códice Vaticano B (Codex Vaticanus B, Codex Vaticanus 3773, Codice Vaticano Rituale y Códice Fábrega). Calendárico-ritual. Piel. Plegado a manera de biombo. Tiene 49 hojas; 48 pintadas en ambos lados; en la primera y la última de las páginas tiene cubiertas de madera originales. 13 x 15 cm. Largo total: 735 cm, aproximadamente. Biblioteca Apostólica Vaticana, Roma.

Còdexs prehispànics: Asteques

Centre d'Estudis Precolombins

CEP

Còdexs prehispànics: Asteques

Centre d'Estudis Precolombins

CEP

Códice Borbónico (Codex Borbonicus, Codex du Corps Legislatif, Codex Legislatif, Codex Hamy y Calendario de Paris). Calendario-ritual. México-Tenochtitlan. Papel indígena. Plegado a manera de biombo. Tiene 36 hojas pintadas en uno de sus lados. 39 x 38.5 cm, aproximadamente. Bibliothèque de l'Assemblée Nationale Française, París, Francia.

p. 19.

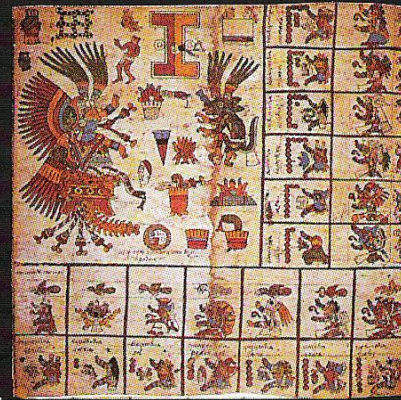
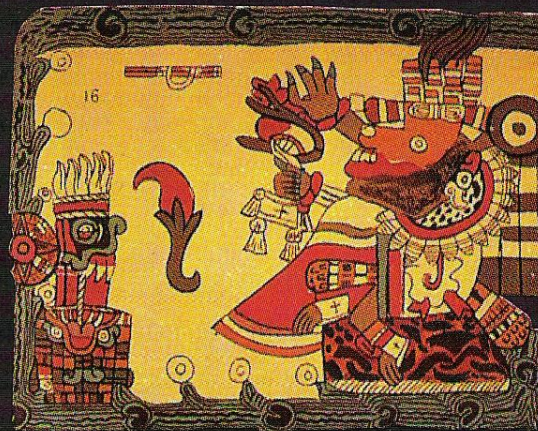
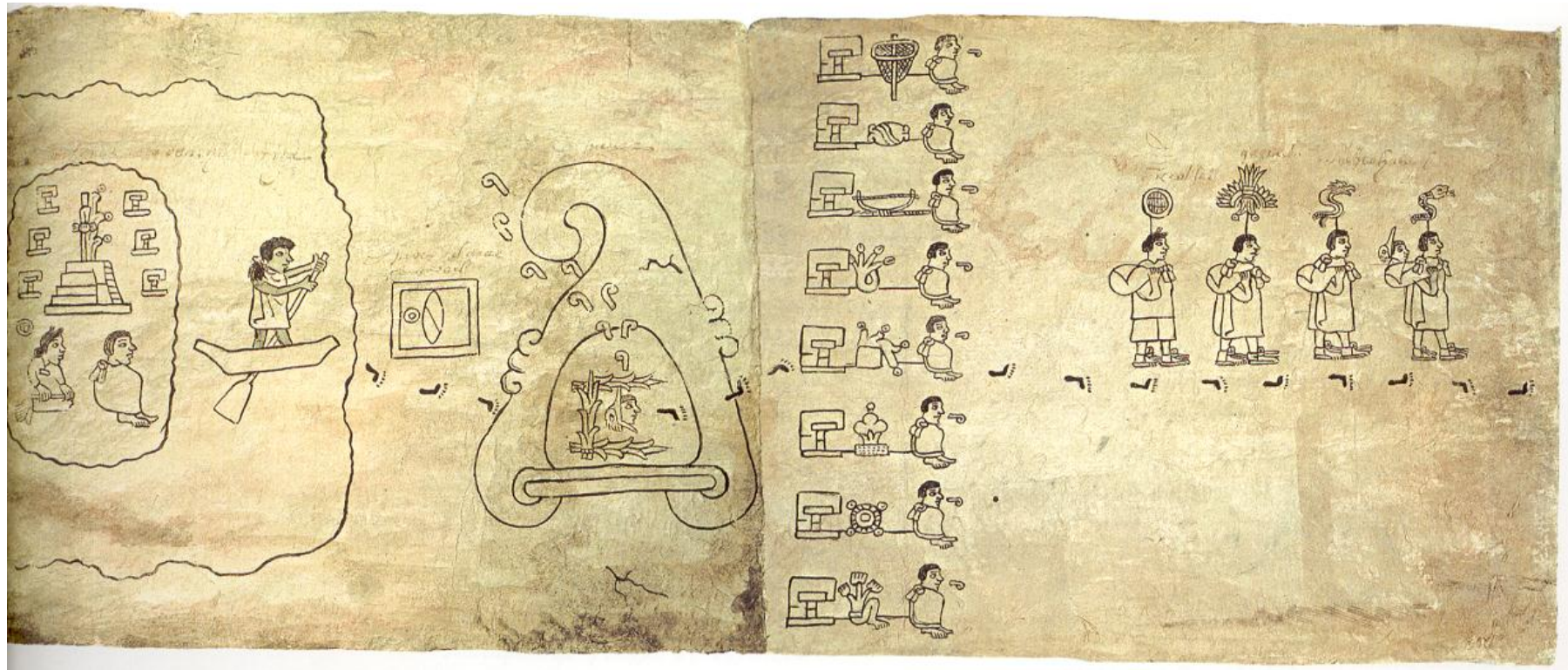

Lámina 16.

REPRODUCCIÓN: MARCO ANTONIO BACH

Tonalamatl de Aubin (Tonalamatl Aubin, Calendario Ydolatríco y Códice Gama). Calendario-ritual. Posiblemente de Tlaxcala. Papel indígena. Plegado a manera de biombo. Tiene 18 hojas pintadas en uno de sus lados, más una con un título en español; dos más están perdidas. 24 x 27 centímetros. En resguardo temporal en el Museo Nacional de Antropología, México.

Tira de la Peregrinació, les primeres dues pàgines

Còdexs prehispànics: Asteques?

Centre d'Estudis Precolombins

CEP

Matrícula de tributs

Còdexs prehispànics: Asteques?

Centre d'Estudis Precolombins

CEP

Còdex Borbònic

Còdexs prehispànics: Mixteques

Centre d'Estudis Precolombins

CEP

Còdexs prehispànics: Mixteques

Centre d'Estudis Precolombins

Còdex Becker I (Codex Becker, I, Manuscrit du *Codique*, Codex Saussure, Codex Tzapotèque y Codex Franz Josefino). Històric. Tututepec, Oaxaca. Piel. Plegado a manera de biombo. Tiene 16 hojas, divididas en tres fragmentos, pintadas en uno de sus lados. 18.7 x 396.4 cm. Museum für Völkerkunde, Viena.

Còdex Vindobonense (Codex Vienna, Codex Vindobonensis, Codex Vindobonensis Mexicanus 1, Codex Hieroglyphicorum Indiarum Meridionalis, Codex Clementino, Codex Leopoldino y Codex Kreiehgauser). Ritual-calendàric e històric. Oeste de Oaxaca. Piel. Plegado a manera de biombo. Tiene 52 hojas pintadas en ambos lados y cubiertas de madera originales. 22 x 26 cm, aproximadamente. Nationalbibliothek, Viena.

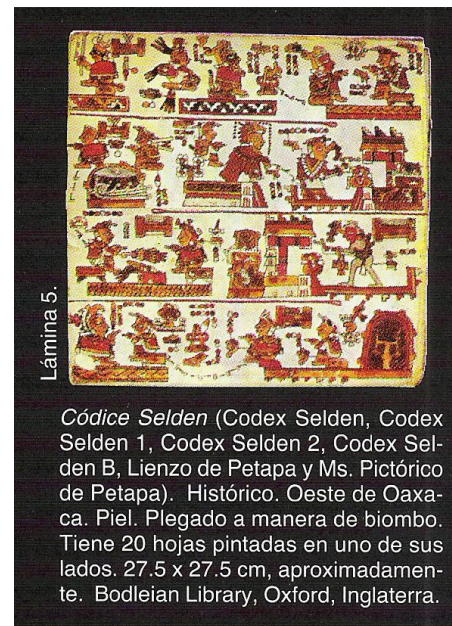
Códice Colombino (Códice Colombino y Codex Dorenberg). Històric. Tututepec, Oaxaca. Piel. Plegado a manera de biombo. Tiene 24 hojas, divididas en cuatro fragmentos, pintadas en uno de sus lados. 18.5 x 25.5 cm. Largo total: 606 cm. Museo Nacional de Antropología, México.

Códice Bodley (Codex Bodley, Codex Bodleianus y Códice Bodleiano). Històric. Oeste de Oaxaca. Piel. Plegado a manera de biombo. Tiene 23 hojas; 20 están pintadas en ambos lados. 26 x 29 cm. Bodleian Library, Oxford, Inglaterra.

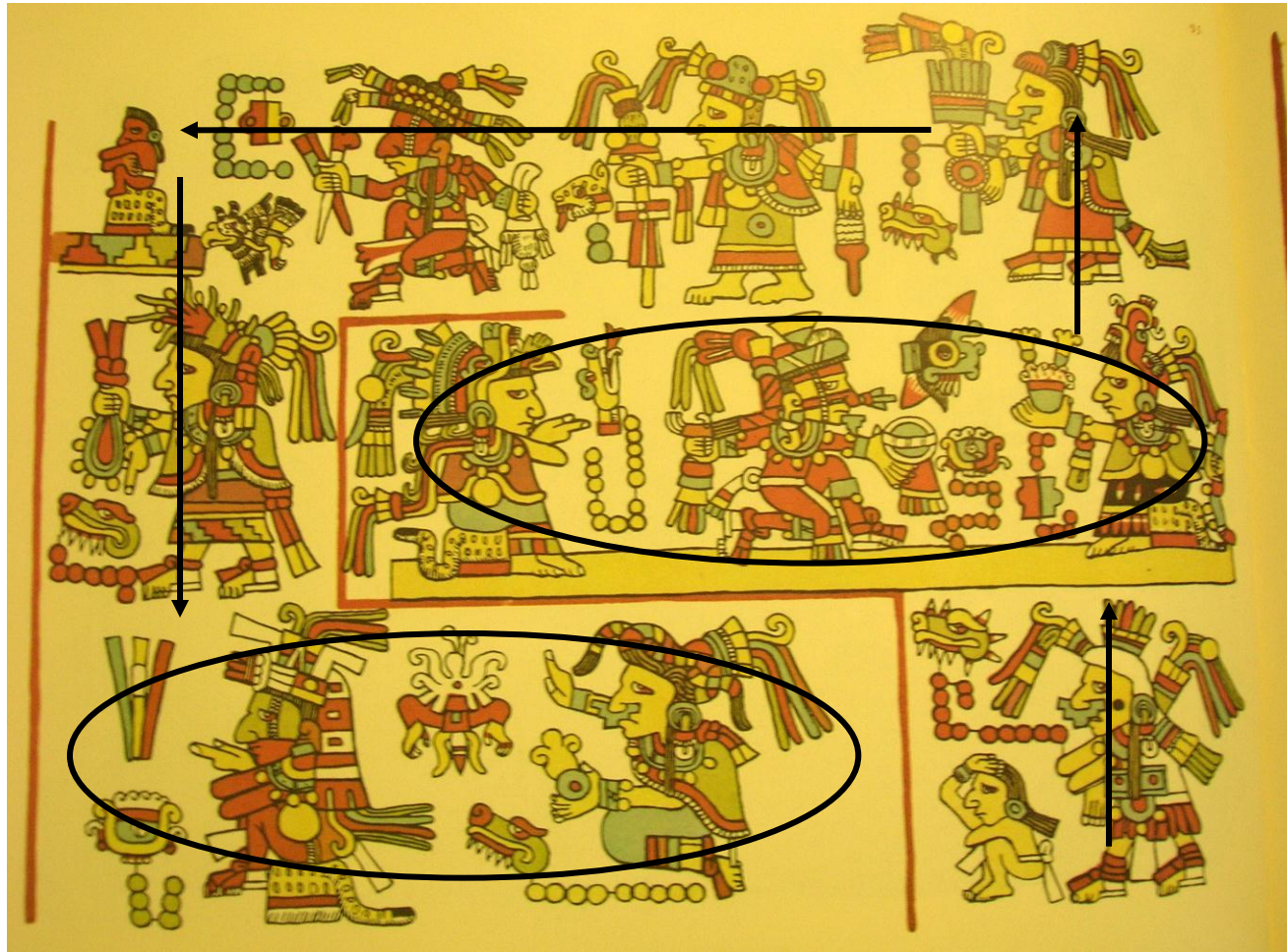
Códice Nuttall (Codex Nuttall y Codex Zouche). Històric. Oeste de Oaxaca. Piel. Plegado a manera de biombo. Tiene 47 hojas pintadas en ambos lados. 19 x 25.5 cm. British Museum, Londres, Inglaterra.

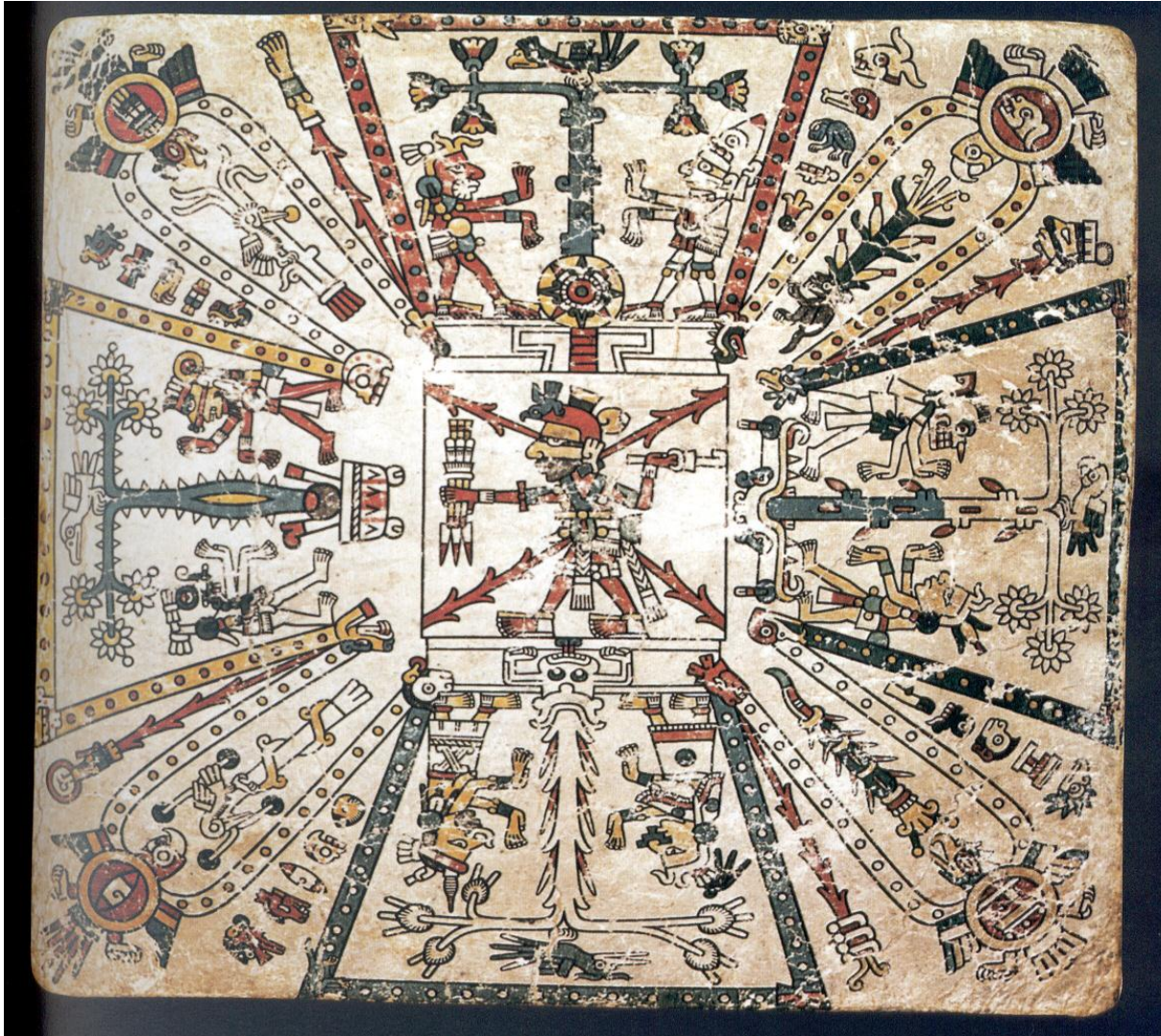

Códice Selden (Codex Selden, Codex Selden 1, Codex Selden 2, Codex Selden B, Lienzo de Petapa y Ms. Pictórico de Petapa). Històric. Oeste de Oaxaca. Piel. Plegado a manera de biombo. Tiene 20 hojas pintadas en uno de sus lados. 27.5 x 27.5 cm, aproximadamente. Bodleian Library, Oxford, Inglaterra.

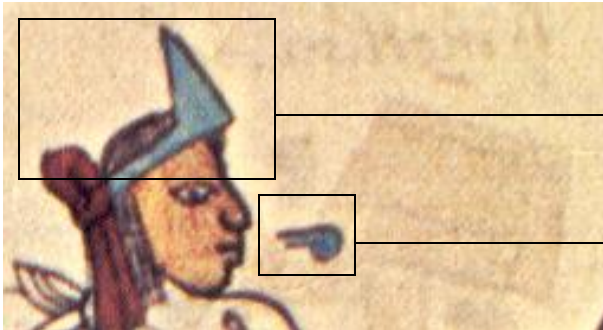

Còdex Nuttall

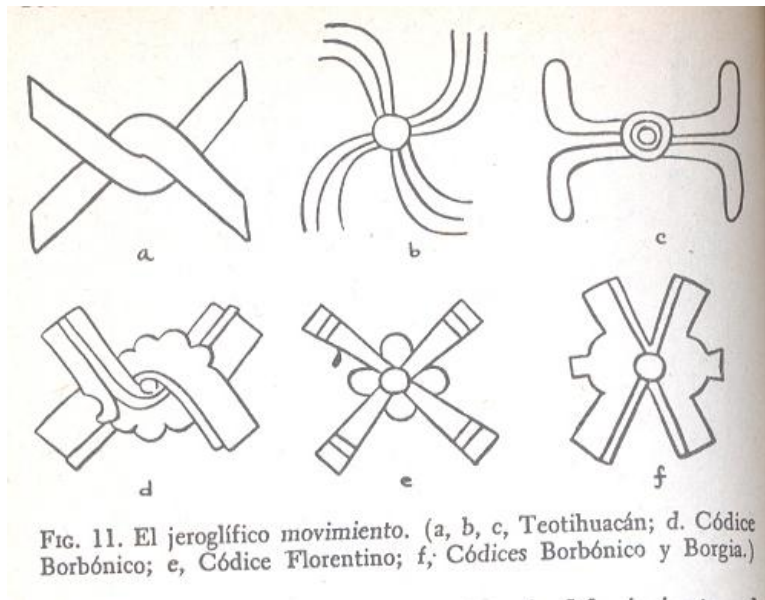

Códex Fejérváry-Mayer

Símbol de tlatoani, d'autoritat

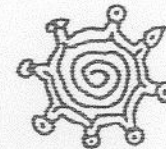
Paraula

bandera

dent

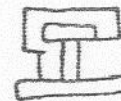
agua

muntanya

cova

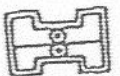
casa

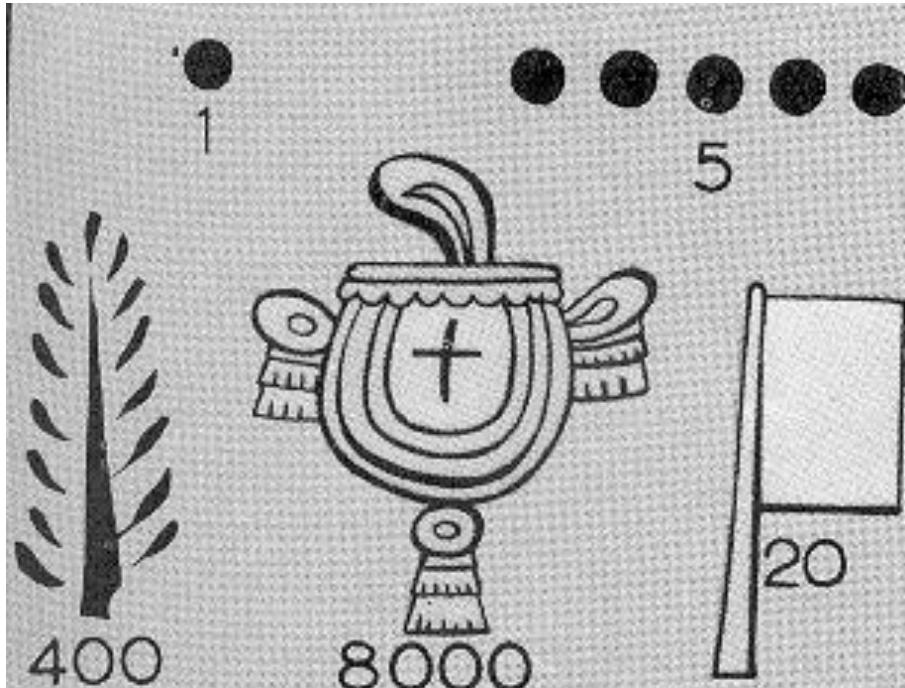
palau

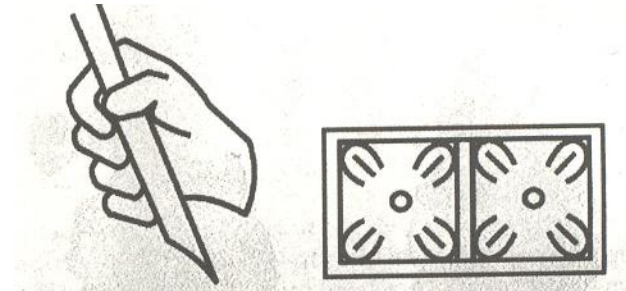
muralla

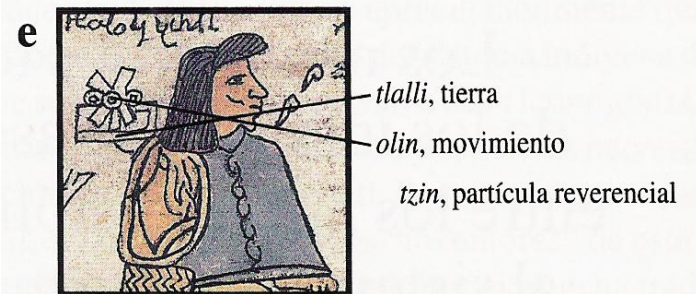
joc de pilota

Numerals mexiques

Dues formes de representar el pintor, una mà pintant o el dibuix

Tlalolintzin, Señor Movimiento de Tierra o Temblor

...las pinturas de letras para escribir con pinturas y efigies sus historias y antiguallas sus memorables hechos sus guerras y victorias sus hambres y pestilencias sus prosperidades y adversidades todo lo tenían escrito y pintado en libros y largos papeles con cuentas de años meses y días en que habían acontecido tenían escritas en estas pinturas sus leyes y ordenanzas sus padrones, todo con mucha orden y concierto de lo cual había excelentísimos historiadores que con estas pinturas componían historias amplisimas de sus antepasados, las cuales no poca luz nos hubieran dado si el ignorante celo no nos las hubiera destruido por que hubo algunos ignorantes que creyendo ser ídolos las hicieron quemar siendo historias dignas de memoria y no de estar sepultadas en el olvido como estan pues aun para el ministerio en que andamos del aprovechamiento de las ánimas y remedio de los naturales nos dejaron sin luz.

Fray Diego Durán

Historia de las Indias de Nueva España e islas de Tierra Firme

preguntador

Amanuense o
tlacuilo

Intèrpret
tlacuiloque

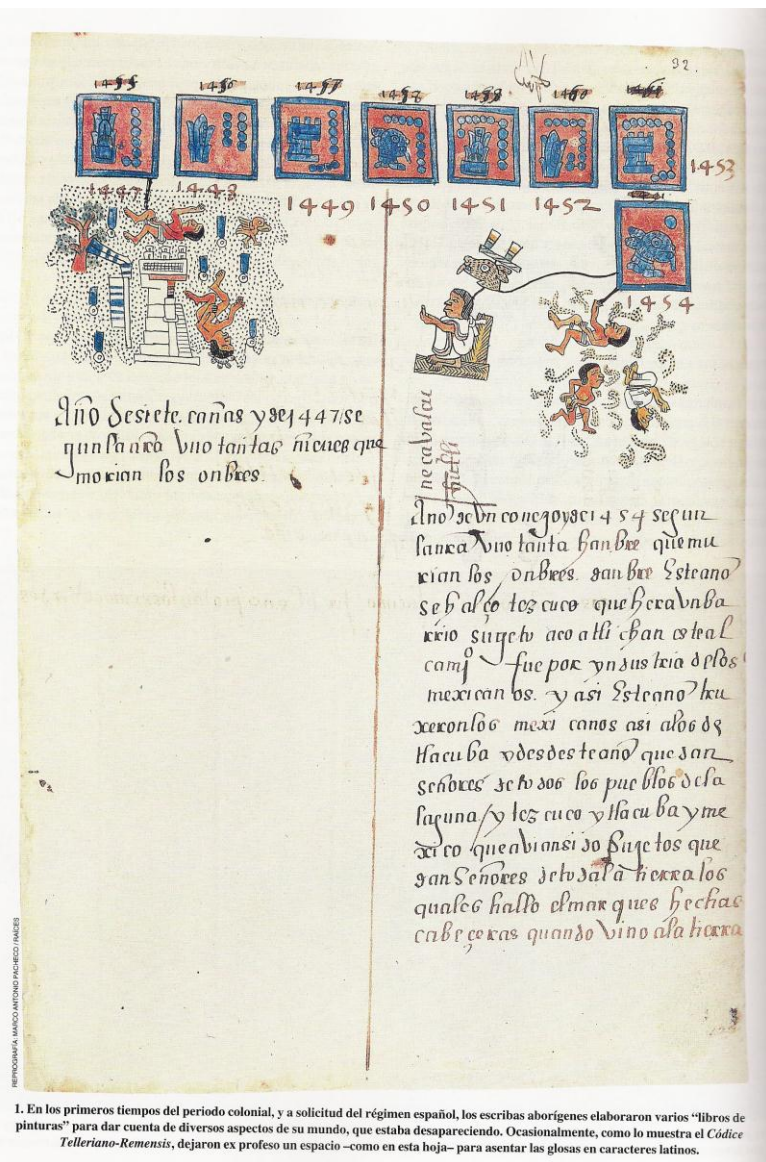
Amanuense o
tlacuilo

informant

Als còdexs colonials els tlacuïlos van continuar pintant aspectes de la cultura i el desenvolupament històric dels pobles mesoamèrics.

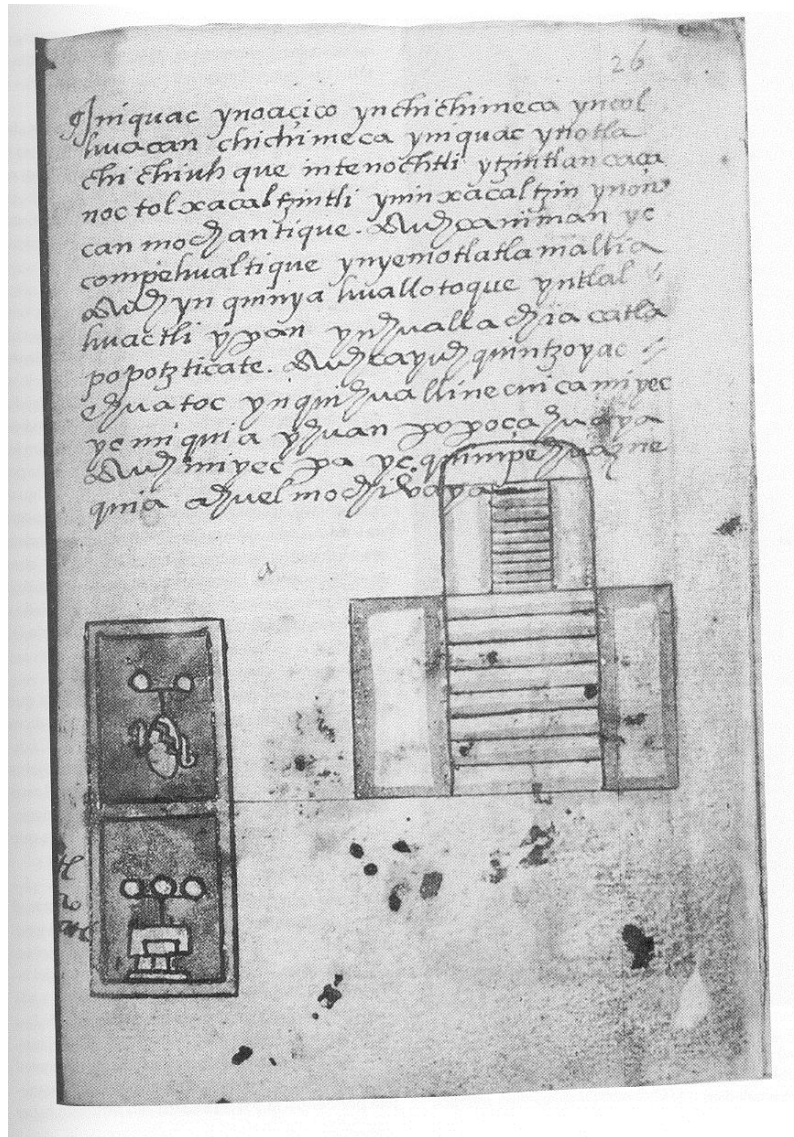
Aquesta tradició cultural continuaria fins al segle XVIII.

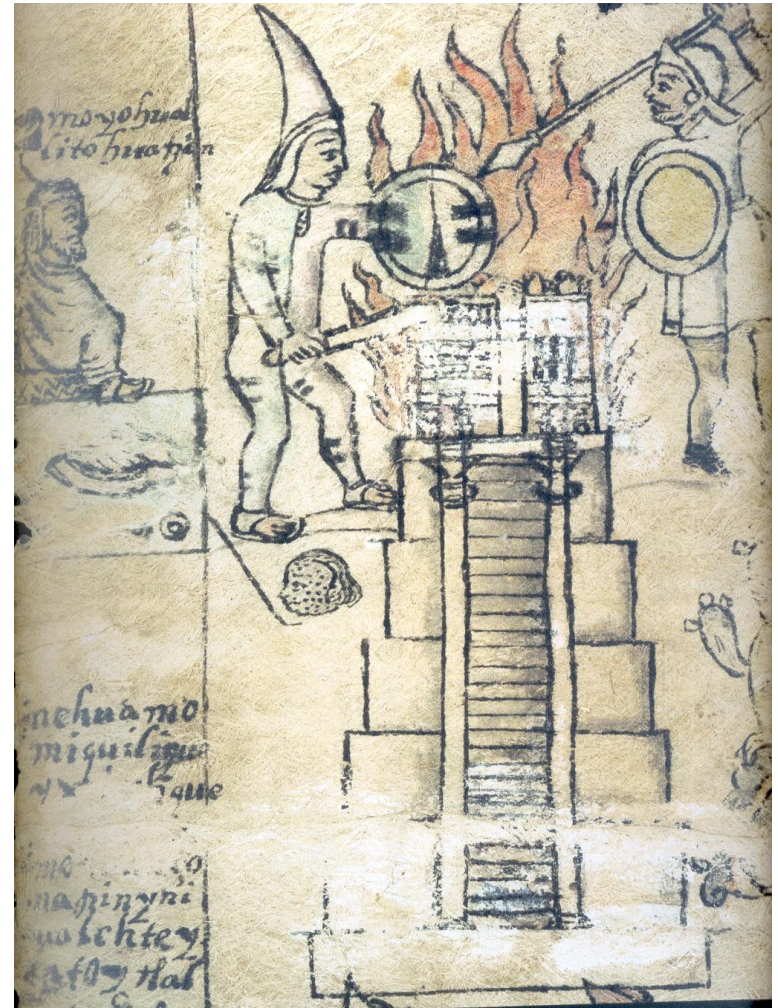

Alguns còdexs com el *Telleriano Remensis* i el de *Huichapan* són exemples de document pont entre els anys indígenes i el nou règim que s'imposa.

En aquest cas estem davant un document
calendàric, regiliós, històric

Còdex Aubin

Còdex Moctezuma

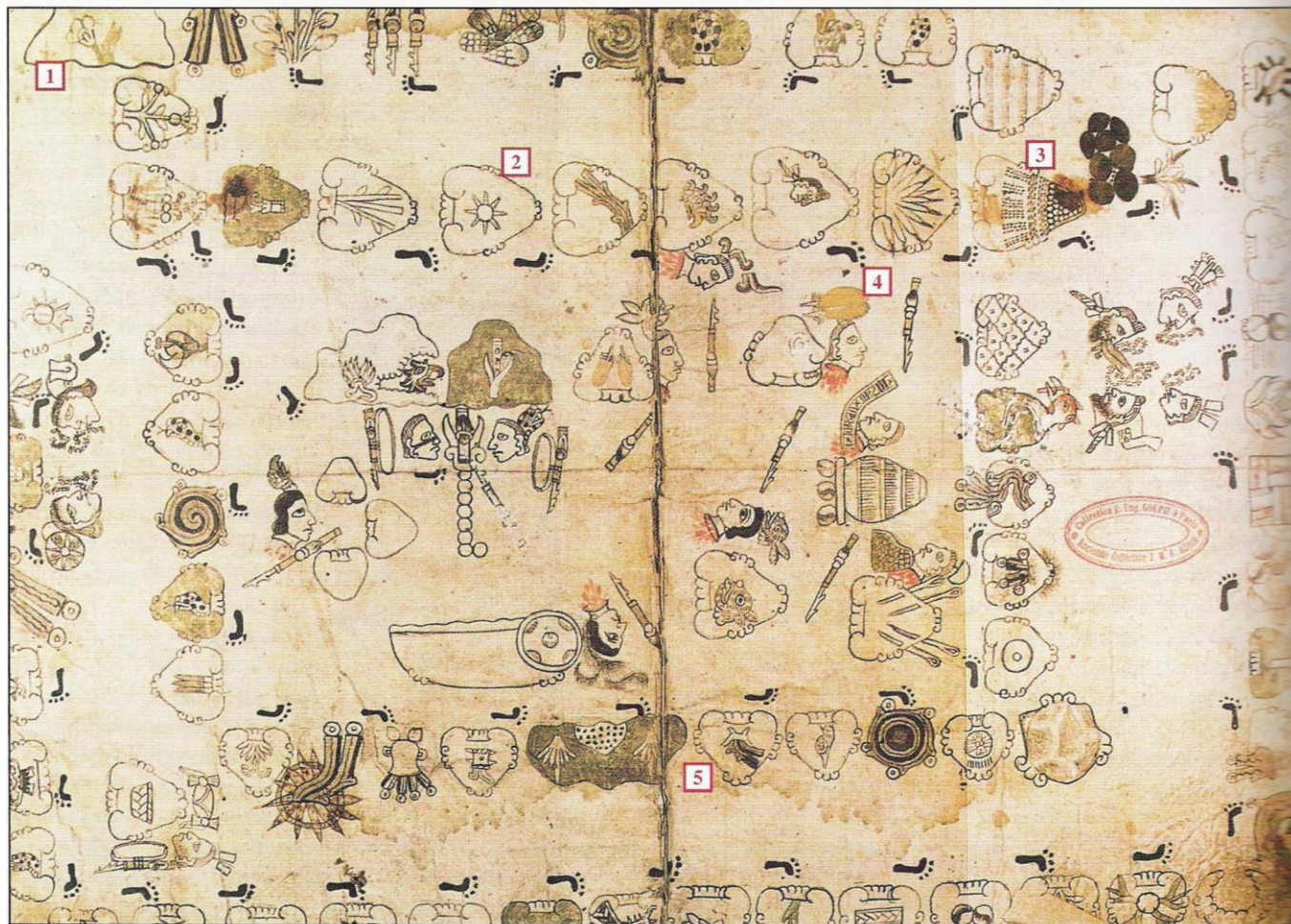

FOTOGRAFIA: JOSÉ LUIS ROJAS

*Fundació de Mèxic -Tenochtitlan.
Lamina I del Còdex Mendoza.*

“Nopal genealògic” dels senyors de Tenochtitlan i Tlatelolco amb l'escut dels Habsburg. La genealogia prehispànica acaba amb el segon Moctecuhzoma i Cuauhtémoc.
Còdex San Antonio Techialoya o Còdex García Granados

Los glifos toponímicos fueron colocados en este mapa de manera similar al diagrama de los “mapas al estilo estaciones de tren”. Entre esos glifos están los que designan al volcán Matlalcueye (1), al Citlaltépetl (2), al Pico de Orizaba (3), a las sierras de Amozoc y Tepeaca (4), y a la cordillera Tentzon (5). *Mapa Pintado en Papel Europeo y Aforrado en el Indiano.*

Aquests còdexs cartogràfics van servir per aclarir qui era el legítim propietari de les terres que els castellans volien prendre als indis.

Mapas de Cuauhtinchan

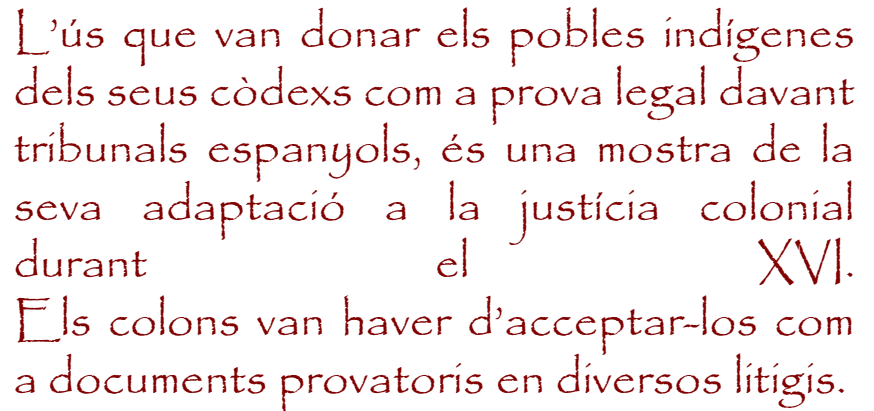

Los glifos cristianos y los tradicionales, además de las notas en latín y náhuatl, plasmados por los *tlacuilo*s en los llamados manuscritos *testerianos*, permitieron la efectiva evangelización de los indios. El “Padre Nuestro” de la *Doctrina Christiana*, que aquí se muestra, ha servido como base para elaborar un catálogo-diccionario de glifos que permite la lectura de otros *testerianos*.

REPROGRAFÍA: MARCO ANTONIO PACHECO / RAÍCES

Els manuscrits testerians serviren de suport a la conversió dels indígenes i varen assegurar la pràctica del cristianisme entre els nous catòlics.

Manuscrits testerians

En 1565, els indis *macehuals* de la ciutat de Mèxic denuncien, davant el visitador Valderrama, que els alcaldes espanyols els roben les seves terres.

Còdex Osuna

*Cuida del negro y del rojo, del libro y de la
escritura, llégate a la presencia de los
prudentes, de los sabios...*

Fray Bernardino de Sahagún
Historia General de las cosas de la Nueva España o Còdex Florentí, libro VI